Initiatiefvoorstel

Nummer: 26.315

Onderwerp

Versterking van toezicht en regie in de jeugdzorg door gemeentelijke jeugdteams

Voorgesteld besluit

1. Het college op te dragen een voorstel uit te werken voor de inrichting van de toegang tot jeugdhulp via jeugdteams binnen de gemeentelijke organisatie van Lelystad, die onder directe verantwoordelijkheid van de gemeente functioneren en belast zijn met de beoordeling van hulpvragen, het afgeven van beschikkingen voor jeugdhulp en het voeren van regie op ingezette jeugdhulptrajecten.
2. Daarbij uit te gaan van een onafhankelijke, herkenbare en laagdrempelige toegang tot jeugdhulp, georganiseerd vanuit één gemeentelijk toegangspunt binnen de gemeentelijke organisatie.
3. Te zorgen voor duidelijke afspraken over toezicht, sturing en verantwoording, zodat het functioneren van de jeugdteams structureel wordt gevolgd en signalen uit de praktijk tijdig worden opgepakt.
4. Te waarborgen dat de gemeenteraad structureel inzicht krijgt in het functioneren van de toegang tot jeugdhulp, onder meer via periodieke rapportages over instroom, doorstroom en uitstroom van jeugdhulp.
5. De organisatorische, personele en financiële gevolgen van deze inrichting uit te werken en deze ter besluitvorming aan de raad voor te leggen.

Samenvatting

Een duidelijke en goed georganiseerde toegang tot jeugdhulp is essentieel voor kinderen, ouders en professionals in Lelystad. In de huidige situatie verloopt de toegang tot jeugdhulp via verschillende routes. Een deel van de hulpvragen wordt door de gemeente beoordeeld, een deel via Jeugd Lelystad BV (JEL) en daarnaast kunnen verwijzingen ook plaatsvinden via andere wettelijke verwijzers, zoals huisartsen. Er ontbreekt één duidelijk gemeentelijk toegangspunt voor de beoordeling van hulpvragen en het afgeven van beschikkingen. In het verleden werkte Lelystad met jeugd- en gezinteams die hulpvragen beoordeelden en beschikkingen afgaven. De professionals in deze teams waren echter in dienst van zorgorganisaties. Deze combinatie werd later als onwenselijk beschouwd. In 2021 is de gemeente overgegaan naar een nieuwe inrichting van de jeugdzorg via Jeugd Lelystad BV (JEL) met als doel de toegang tot de gespecialiseerde jeugdhulp efficiënter in te richten. De recente ervaringen laten echter zien dat deze constructie in de praktijk vragen oproept over toezicht, informatiepositie en bestuurlijke afstand. Dit initiatiefvoorstel stelt daarom voor om de beoordeling van hulpvragen en het afgeven van beschikkingen voor jeugdhulp te organiseren via jeugdteams onder directe verantwoordelijkheid van de gemeente. Daarmee ontstaat één gemeentelijk loket voor de toegang tot jeugdhulp, terwijl verwijzing via andere wettelijke verwijzers mogelijk blijft. Hierdoor krijgt de gemeente beter zicht op de uitvoering van de jeugdzorg en kan de gemeenteraad beter sturen en controleren. Deze richting sluit aan bij landelijke afspraken uit de Hervormingsagenda Jeugd en het convenant “Stevige lokale teams”, waarin wordt uitgegaan van sterke lokale teams onder verantwoordelijkheid van de gemeente en een duidelijke, herkenbare toegang tot jeugdhulp. Dit voorstel richt zich specifiek op de toegang tot jeugdhulp en kan op termijn een opmaat vormen naar nauwere samenwerking met de sociale wijkteams binnen het sociaal domein. Op grond van de Jeugdwet is de gemeente verantwoordelijk voor een goede toegang tot jeugdhulp. De gemeenteraad kan kaders stellen voor de inrichting van deze toegang, terwijl het college verantwoordelijk blijft voor de uitvoering.

Inleiding

De jeugdzorg is een belangrijke verantwoordelijkheid van gemeenten. Juist daarom moet de gemeente goed zicht houden op wat er gebeurt in de uitvoering van de zorg. In 2015 is in Lelystad de toegang tot jeugdhulp georganiseerd via de Jeugd- en Gezinsteams Lelystad (JGT). Professionals in deze teams waren destijds in dienst van uitvoerende zorgorganisaties (GGD jeugdgezondheidszorg, Icare jeugdgezondheidszorg, Icare Verpleging en Verzorging, Kwintes, MDF, MEE IJsseloevers, Samen

Veilig, Triade, Vitree en Welzijn Lelystad). Omdat de toegang onafhankelijk van zorgaanbieders moest worden georganiseerd, is gekozen voor een andere organisatievorm. Met de oprichting van Jeugd Lelystad BV in juli 2021 werd beoogd de toegang tot specialistische jeugdhulp professioneler in te richten, meer regie op zorgtrajecten te krijgen en de kosten beter beheersbaar te maken. De recente ontwikkelingen rond de huidige organisatie van de jeugdzorg in Lelystad laten zien hoe belangrijk het is dat signalen uit de praktijk tijdig worden gezien en opgepakt. De gemeenteraad moet zijn controlerende rol goed kunnen vervullen. Dat vraagt om duidelijke verantwoordelijkheden, transparantie en een organisatie waarin de gemeente daadwerkelijk regie kan voeren. Door de beoordeling van hulpvragen en het afgeven van beschikkingen te organiseren via gemeentelijke jeugdteams kan het toezicht worden versterkt, kunnen signalen eerder worden opgepakt en kan de raad beter worden geïnformeerd. Deze richting sluit aan bij landelijke afspraken uit de Hervormingsagenda Jeugd en het convenant “Stevige lokale teams”, waarin wordt uitgegaan van sterke lokale teams onder verantwoordelijkheid van de gemeente, met een duidelijke en herkenbare toegang tot hulp, die dichtbij gezinnen werken, integraal samenwerken binnen het sociaal domein en beschikken over voldoende deskundigheid en mandaat. Dit voorstel richt zich specifiek op de toegang tot jeugdhulp en kan op termijn een opmaat vormen naar nauwere samenwerking met de sociale wijkteams binnen het sociaal domein. Op grond van de Jeugdwet is de gemeente verantwoordelijk voor een goede toegang tot jeugdhulp. De gemeenteraad kan kaders stellen voor de inrichting van deze toegang, terwijl het college verantwoordelijk blijft voor de uitvoering.

Waarom dit voorstel juist nu nodig is
De gebeurtenissen van de afgelopen periode hebben duidelijk gemaakt hoe kwetsbaar het jeugdzorgsysteem kan zijn wanneer signalen uit de praktijk niet tijdig worden gezien of opgepakt. Voor kinderen en gezinnen die afhankelijk zijn van hulp moet de gemeente zicht houden op wat er gebeurt in de uitvoering van zorg. Dat vraagt om een organisatie waarin signalen snel boven komen en waarin de gemeente verantwoordelijkheid kan nemen wanneer dat nodig is. Dit voorstel is erop gericht om de publieke regie en het toezicht op de jeugdzorg structureel te versterken, zodat problemen eerder worden gesignaleerd en het vertrouwen in het systeem kan worden hersteld.

Lessen uit de situatie rond Jeugd Lelystad BV
De gemeente Lelystad heeft een deel van de jeugdzorg georganiseerd via Jeugd Lelystad BV, waarvan de gemeente aandeelhouder is. Met deze constructie werd beoogd de toegang tot jeugdhulp professioneler te organiseren en meer grip te krijgen op de uitvoering. De ervaringen van de afgelopen periode laten echter zien dat deze organisatievorm in de praktijk vragen oproept over toezicht, informatiepositie en bestuurlijke afstand. In situaties waarin zich problemen voordoen, blijkt dat de gemeente en de gemeenteraad niet altijd tijdig zicht hebben op wat er in de uitvoering gebeurt. Hoewel het aandeelhouderschap mogelijkheden biedt voor toezicht, staat de gemeenteraad verder af van de dagelijkse uitvoering van de jeugdzorg. Ook maatregelen zoals het instellen van een Raad van Commissarissen kunnen het interne toezicht versterken, maar veranderen niets aan het feit dat de gemeente minder direct zicht heeft op wat er gebeurt in de toegang tot jeugdhulp. Deze ervaringen maken duidelijk dat het belangrijk is dat de gemeente zelf beter zicht heeft op de uitvoering van de jeugdzorg en sneller kan ingrijpen wanneer dat nodig is.

Doel

Het doel is te komen tot een inrichting van de toegang tot jeugdhulp waarbij:
- de raad kaders stelt voor de inrichting van de toegang, terwijl het college verantwoordelijk blijft voor de uitvoering;
- gezinnen een duidelijke, laagdrempelige en herkenbare toegang hebben tot ondersteuning;
- hulpvragen integraal worden beoordeeld, met aandacht voor gezinssituatie, onderwijs, veiligheid, bestaanszekerheid, geestelijke gezondheid en ondersteuning in de leefomgeving, in samenhang met andere onderdelen van het sociaal domein;
- de toegang tot jeugdhulp wordt georganiseerd binnen de gemeentelijke organisatie, zodat de gemeente daadwerkelijk regie kan voeren op beoordeling, inzet en uitvoering van jeugdhulp, goed zicht houdt op het functioneren van de jeugdteams en signalen uit de praktijk tijdig worden opgepakt;
- jeugdteams beschikken over voldoende mandaat om integraal te kunnen handelen en zelfstandig besluiten te kunnen nemen over passende ondersteuning;
- signalen uit de praktijk eerder worden opgepakt;
- de gemeenteraad beter kan sturen en controleren;
- de toegang onafhankelijk van zorgaanbieders wordt georganiseerd.

Argumenten

1. Versterking van toezicht en bestuurlijke verantwoordelijkheid Wanneer jeugdteams onder directe verantwoordelijkheid van de gemeente vallen, ligt het toezicht op het functioneren van deze teams direct bij de gemeente.
2. Eerder zicht op signalen uit de praktijk Jeugdteams hebben direct contact met gezinnen, scholen en hulpverleners. Hierdoor kunnen signalen uit de praktijk sneller worden opgepakt.
3. Betere informatiepositie van de gemeenteraad Met een organisatie onder verantwoordelijkheid van de gemeente kan de raad beter inzicht krijgen in het functioneren van de jeugdzorg, bijvoorbeeld via periodieke rapportages.
4. Bundeling van kennis en verantwoordelijkheid In de huidige praktijk worden hulpvragen en beschikkingen op verschillende plekken beoordeeld.
1. Door deze taken te bundelen binnen gemeentelijke jeugdteams ontstaat één duidelijk gemeentelijk aanspreekpunt en kan de gemeente beter regie voeren op de toegang tot jeugdhulp.
5. Betere samenwerking met partners in de stad Gemeentelijke jeugdteams kunnen beter samenwerken met scholen, huisartsen, jeugdgezondheidszorg, veiligheidspartners, voorzieningen in de sociale basis en andere onderdelen van het sociaal domein. Hierdoor ontstaat een samenhangende aanpak rondom gezinnen en kan sneller passende ondersteuning worden georganiseerd.
6. Zorgvuldige en professionele beoordeling van hulpvragen De beoordeling van hulpvragen voor jeugdhulp vraagt om specifieke vakinhoudelijke expertise. Het is daarom belangrijk dat deze beoordeling plaatsvindt door professionals met passende kennis en ervaring op het gebied van jeugd, opvoeding en ontwikkelingsproblematiek. Door deze deskundigheid binnen de jeugdteams te organiseren kan zorgvuldiger worden bepaald welke ondersteuning gezinnen nodig hebben. Dit draagt bij aan passende hulp, voorkomt onnodige doorverwijzingen naar specialistische zorg en versterkt de kwaliteit van de toegang tot jeugdhulp.
7. Lessen uit andere gemeenten Veel gemeenten organiseren de toegang tot jeugdhulp via wijk- of jeugdteams die dicht bij inwoners staan. Ervaringen elders laten zien dat deze werkwijze bijdraagt aan vroeg signaleren van problemen, betere samenwerking en een zorgvuldige beoordeling van hulpvragen. Daarbij is van belang dat de gemeente duidelijke bestuurlijke verantwoordelijkheid houdt, dat jeugdteams beschikken over voldoende vakinhoudelijke en multidisciplinaire expertise en dat de toegang betrokken blijft bij het volgen van zorgtrajecten. Hierdoor houdt de gemeente beter zicht op de uitvoering van de jeugdzorg en kan de gemeenteraad zijn kaderstellende en controlerende rol goed vervullen.
8. Voorkomen van zwaardere jeugdhulp Sterke gemeentelijke jeugdteams kunnen hulpvragen eerder signaleren en waar mogelijk zelf ondersteuning bieden. Hierdoor kan sneller passende hulp worden ingezet, kan onnodige inzet van specialistische jeugdhulp worden voorkomen en kan vaker lichte ondersteuning dicht bij het gezin worden ingezet. Dit sluit aan bij de landelijke ontwikkeling om de toegang tot jeugdhulp dichter bij inwoners te organiseren.

Wat dit betekent voor ouders, jongeren en scholen

Voor ouders, jongeren, scholen, verwijzers en zorgaanbieders wordt duidelijk waar zij terecht kunnen voor hulp en ondersteuning. Jeugdteams vormen een herkenbaar aanspreekpunt in de stad. Zij beoordelen hulpvragen, denken mee over oplossingen en geven zo nodig een beschikking voor passende jeugdhulp. Omdat deze teams onder verantwoordelijkheid van de gemeente werken, kan de gemeente beter zicht houden op wat er speelt en kunnen signalen sneller worden opgepakt. Voor gezinnen betekent dit vooral: een duidelijk aanspreekpunt en sneller zicht op passende hulp.

Kanttekeningen

- De overgang naar gemeentelijke jeugdteams vraagt een zorgvuldige organisatorische voorbereiding.
- Het is belangrijk dat expertise behouden blijft en professionals betrokken blijven bij de nieuwe organisatie.
- Het is belangrijk dat jeugdteams beschikken over voldoende deskundigheid en capaciteit om hulpvragen zorgvuldig te kunnen beoordelen.
- Tijdens de overgang moet de continuïteit van hulp voor gezinnen gewaarborgd blijven.

Financiën

De financiële gevolgen van de herinrichting van de jeugdteams worden door het college in beeld gebracht bij het uitwerken van het voorstel.

Vervolg

Het college wordt verzocht een plan van aanpak uit te werken waarin wordt beschreven:
- hoe gemeentelijke jeugdteams worden ingericht;
- hoe de overgang van professionals kan plaatsvinden;
- hoe toezicht en rapportage worden georganiseerd;
- en welke financiële gevolgen dit heeft.

De raad ontvangt dit voorstel daarna ter besluitvorming.

Nadere uitwerking

Bij het uitwerken van het voorstel wordt het college verzocht in ieder geval aandacht te besteden aan de volgende punten:
- op welke manier jeugdteams onder directe verantwoordelijkheid van de gemeente kunnen worden ingericht en hoe een onafhankelijke toegang tot jeugdhulp wordt geborgd;
- hoe de deskundigheid binnen de jeugdteams wordt geborgd, onder meer door inzet van professionals met passende vakregistraties en door een multidisciplinair samengesteld team met expertise op het gebied van jeugd, veiligheid, onderwijs en geestelijke gezondheidszorg;
- hoe wordt geborgd dat jeugdteams beschikken over voldoende mandaat om integraal te kunnen handelen en besluiten te nemen over passende ondersteuning;
- hoe signalen uit de praktijk worden opgepakt, hoe toezicht en teamleiding zijn georganiseerd en hoe deze signalen worden gebruikt voor verbetering van beleid en organisatie van de jeugdhulp;
- hoe de samenwerking wordt georganiseerd tussen gemeentelijke jeugdteams, zorgaanbieders, scholen, huisartsen, jeugdgezondheidszorg, veiligheidspartners en voorzieningen in de sociale basis;
- hoe wordt geborgd dat jeugdteams regie houden op ingezette jeugdhulptrajecten, deze volgen, evalueren en zo nodig bijsturen en waar mogelijk zelf ondersteuning bieden of organiseren voordat specialistische hulp wordt ingezet;
- hoe wordt geborgd dat de gemeente eindverantwoordelijk blijft voor de toegang tot jeugdhulp en hoe de nieuwe inrichting de huidige organisatie van de toegang tot jeugdhulp vervangt, waaronder de rol van Jeugd Lelystad BV en bestaande financierings- en subsidierelaties;
- hoe de overgang van de huidige situatie naar de nieuwe inrichting zorgvuldig wordt uitgevoerd, met behoud van continuïteit van zorg;
- hoe de inrichting van de gemeentelijke toegang zich verhoudt tot de wettelijke verwijzingsbevoegdheid van huisartsen, jeugdartsen, medisch specialisten en rechters;
- hoe gegevensuitwisseling en dossierbeheer worden ingericht met inachtneming van privacywetgeving;
- hoe de bevoegdheid tot het nemen van beschikkingen juridisch wordt geregeld, inclusief mandaat, bezwaar en beroep;
- op welke wijze de gemeenteraad structureel inzicht krijgt in het functioneren van de toegang tot jeugdhulp.

Bijlagen

Lelystad, 25 mei 2026

Ingediend door raadslid:

M. van de Watering

Mooi Lelystad